

IPRE

Institutul pentru Politici
și Reforme Europene
ipre.md

RAPORT ALTERNATIV NR. 2

Trimestrul I-III 2017

SINTEZA ȘI RECOMANDĂRI

**Planul Național de Acțiuni privind implementarea
Acordului de Asociere Republica Moldova - UE
PNAIAA II (2017-2019)**

Autori:

- Iulian Groza**
- Iulian Rusu**
- Stanislav Ghilețchi**
- Mariana Platon**
- Adrian Ermurachi**

22 decembrie 2017, IPRE

**Konrad
Adenauer
Stiftung**

Prezentul raport a fost elaborat în cadrul proiectului IPRE „Monitorizarea implementării Acordului de Asociere RM-UE”, realizat cu susținerea Fundației Konrad Adenauer. Opiniile reflectate în prezentul raport aparțin autorilor și nu reflectă opinia KAS.

CUPRINS:

REZUMAT EXECUTIV	3
I. DIALOG POLITIC ȘI REFORME, COOPERAREA ÎN DOMENIUL PESC (TITLUL II)	7
II. LIBERTATE, SECURITATE ȘI JUSTIȚIE (TITLUL III)	12
III. COOPERAREA ECONOMICĂ ȘI COOPERAREA SECTORIALĂ (TITLUL IV)	14
IV. COMERȚ ȘI ASPECTE LEGATE DE COMERȚ - ZLSAC (TITLUL V)	17
V. ASISTENȚA FINANCIARĂ ȘI DISPOZIȚII ANTI-FRAUDĂ (TITLUL VI)	19

REZUMAT EXECUTIV

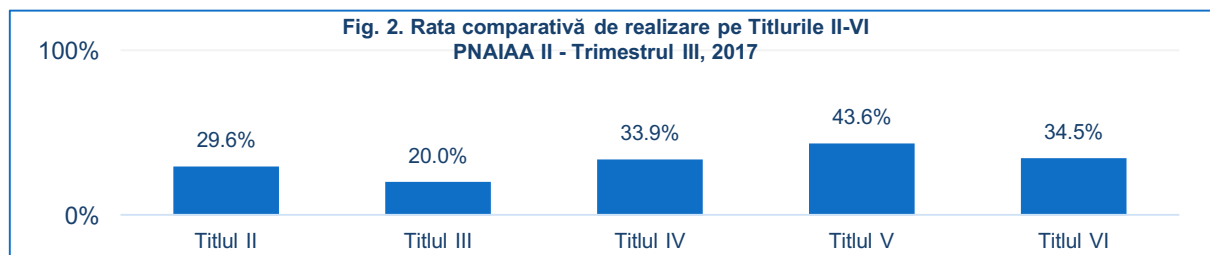
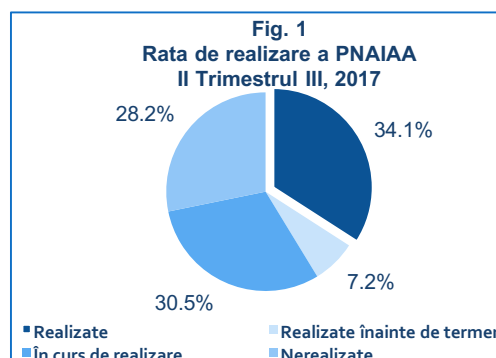
Scopul prezentului Raport Alternativ este de a oferi o evaluare independentă a rezultatelor înregistrate în implementarea angajamentelor Acordului de Asociere în conformitate cu obiectivele setate în PNAIAA II (2017-2019), în special pe parcursul primului Trimestru al anului 2017. În acest sens, raportul include o evaluare cantitativă, completată de o estimare a efortului de implementare, precum și o analiză calitativă a domeniilor cheie cu efect amplificator care vizează fiecare din cele cinci Titluri ale PNAIAA monitorizate. În cadrul analizei calitative autorii au luat în considerație ultimele evoluții înregistrate până la 15 decembrie 2017. Metodologia de evaluare este anexată la prezentul Raport (Anexa 1).

Așadar, în cadrul prezentului raport au fost analizate **390 de măsuri ale PNAIAA monitorizate în perioada Trimestrului I-III al anului 2017** și anume: **212 de măsuri** cu termen limită – Trimestrul III, 2017 și **150 de măsuri** cu termen continuu de realizare (2017-2019). De asemenea, au fost contabilizate și **28 de măsuri** care au avut un termen limită ce depășește Trimestrul III al anului 2017, dar au fost realizate înainte de termen.

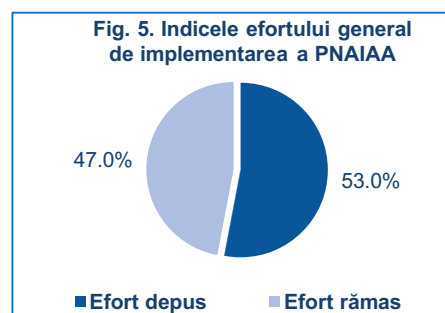
RATA DE REALIZARE A PNAIAA (TRIMESTRUL III, 2017) - 34.1% - MĂSURI REALIZATE

	Nr. de măsuri	Realizate	În curs de realizare	Nerealizate
Măsuri analizate în perioada de raportare	390	161	119	110
Măsuri cu termen limită - Trimestrul III	212	78	86	48
Măsuri cu termen continuu	150	55	33	62
Măsuri realizate înainte de termen	28	28	-	-
PNAIAA II (2017 – 2019)	1411	161	119	110

Rezultatele evaluării cantitative arată o rată de realizare a PNAIAA de 34.1%, ceea ce înseamnă că doar puțin peste o 1/3 din acțiunile planificate au fost îndeplinite în perioada de referință. Cele mai multe rezultate se atestă în implementarea măsurilor corespunzătoare al Titlului V (ZLSAC), fiind înregistrată o rată de realizare de 43,6%, urmat de Titlul VI (Asistența financiară și dispoziții antifraudă) – cu o rată de 34.5% și Titlul IV (Cooperarea economică și sectorială) – cu o rată de 33.9%. Cele mai puține rezultate se atestă la Titlul III (Justiție, Libertate și Securitate).

Evaluarea statistică este completată de **indicele efortului de implementare**, care urmărește obiectivul cuantificării nivelului de implicare și eficiență al autorităților în realizarea PNAIAA. În rezultatul estimărilor autorilor, **autoritățile naționale au depus practic un efort înjumătățit în comparație cu potențialul planificat, înregistrând un indice de 53%**. Cel mai mare efort a fost depus în realizarea măsurilor prevăzute de Titlul V care prevede aspectele de comerț și de crearea Zonei de liber schimb aprofundat și cuprinzător cu UE (ZLSAC). Cel mai mic efort a fost depus în realizarea obiectivelor Titlului II al PNAIAA care vizează dialogul Politic și Reformele.

Aprecieri Generale Calitative – PNAIAA II - Progres Redus (Nota 3)

Sintetizând **concluziile analizei calitative** prin prisma rezultatelor înregistrate cu privire la domeniile cheie relevante celor 5 Titluri ale PNAIAA, **autorii raportului constată că în perioada de referință autoritățile naționale au înregistrat în general un progres redus în implementarea obiectivelor prevăzute de PNAIAA**, ceea ce în mare parte confirmă și aprecierile cantitative. Astfel, chiar dacă se atestă un progres moderat în realizarea acțiunilor planificate la Titlul V (ZLSAC), care prevede unele acțiuni relevante valorificării comerțului liber aprofundat cu UE, se constată un progres redus sau lipsa unui progres important pe celelalte Titluri ale PNAIAA II. În continuare, prezentăm **principalele constatări și aprecieri în rezultatul analizei calitative** a celor cinci titluri ale PNAIAA evaluate.

Rezultatele înregistrate la **Titlul II atestă un progres redus:**

- Există unele rezultate importante pe dimensiunea **Politicii Externe și de Securitate** în special prin încheierea Acordului cu UE privind procedurile de securitate pentru schimbul și protecția informațiilor clasificate.
- În domeniul **Stabilității Regionale** se atestă evoluții în procesul de negocieri în formatul „5+2”, extinderea mandatului EUBAM și inițierea controlului comun al frontierei moldo-ucrainene pe segmentul transnistrean.
- La capitolul **Dialog Politic** chiar dacă relațiile politice Moldova-UE pe parcursul perioadei de referință atestă o intensitate mai înaltă în comparație cu anul 2016, dar și promovarea Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice. Totuși, se constată involuții vociferate de unele organizații ale societății civile cu privire la **reforma electorală**, care de altfel nu au fost planificate în PNAIAA și ar putea afecta funcționarea instituțiilor democratice în contextul alegerilor parlamentare din toamna anului 2018.
- Mai mult ca atât, la capitolul **Reforma Internă** se constată unele regrese cu privire la **nepromovarea noi legii cu privire la organizațiile necomerciale**, care au contribuit și mai mult la înrăutățirea cooperării cu societatea civilă.
- Cu privire la **Drepturile omului** se atestă întârzieri în adoptarea noului PNADO III, cu toate că acesta a fost deja elaborat.
- În domeniul **Prevenirii Corupției** nu există evoluții importante în punerea în aplicare a noului pachet de legi în domeniul integrității, în lipsa unui ANI funcțional. Pe de altă parte procedurile netransparente de promovare a noilor membri în CSM și CSP arată o voință politică limitată în avansarea reformei în **sectorul justiției**.

Deși au fost întreprinse unele acțiuni pe subdomenii din cadrul **Titlului III, la general se constată o lipsă de progres:**

- Domeniul **Supremației Legii nu a cunoscut careva progrese**, fiind ratată oportunitatea de reformare a puterii judecătorești și a Curții Constituționale, prin neadoptarea proiectelor de Lege de modificare a Constituției. Un nou proiect cu conținut similar celui din 2016 pentru puterea judecătorească a fost înregistrat în Parlament la începutul lunii decembrie 2017.
- **Rolul CSM și CSP nu a fost consolidat**, iar alegerile pentru membrii în CSM și CSP au avut loc fără un proces amplu de dezbateri și prezentare a programelor din partea candidaților. **Parlamentul a ignorat cerințele de transparență și dezbateri publice privind candidații pentru CSM și CSP** din partea mediului academic/societății civile.
- Câteva inițiative sunt pe agenda Ministerului Justiției și țin de simplificarea procedurilor de examinare a cauzelor în procedură civilă și de consolidare a funcțiilor inspecției judiciare, dar care însă sunt la etapa de aprobare.
- **Nu s-au înregistrat careva progrese în promovarea politicilor publice ce țin de protecția datelor cu caracter personal**. Domeniul **luptei contra corupției a înregistrat un progres ce ține de adoptarea politicilor publice și a documentelor de planificare – Strategia Națională de Integritate și Anticorupție (SNIA) și Legea integrității**. Cu toate acestea, sancțiunile demotivante pentru acte de corupție nu au fost promovate, fiind reîntoarse către CNA pentru îmbunătățiri.
- **Protecția avertizorilor de integritate nu a înregistrat adoptarea de politici publice noi**.

- **Proiectul de Lege privind prevenirea și combaterea spălării banilor nu a fost adoptat**, precum și nici actele departamentale de implementare.

Analiza calitativă a acțiunilor planificate la **Titlul IV atestă un progres redus:**

- **A fost inițiată reforma administrației publice** prin adoptarea unei noi Legi cu privire la Guvern și au fost reformate Ministerele prin reducerea numărului lor de la 16 la 9. La moment se desfășoară reforma autorităților publice și instituțiilor publice din subordinea ministerelor.
- **S-au inițiat unele modificări în cadrul legislativ ce țin de dreptul societăților comerciale**, inclusiv legate de contabilitate, auditul situațiilor financiare, cotarea societăților comerciale la bursă, fuziunea societăților, reorganizare și lichidarea persoanelor juridice, precum și transpunerea reglementărilor UE ce țin de societățile cu răspundere limitată.
- **Au fost adoptate Legile privind activitatea băncilor și societăților financiare nebancale** care aparțin unui conglomerat financiar, precum și au fost adoptate actele care transpun prevederile ce țin de exigențe suplimentare față de administratorii băncilor și modul de administrare a băncilor. Toate aceste măsuri au fost apreciate favorabil în contextul programului de cooperare cu FMI.
- **Nu s-a reușit adoptarea Legii privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului**, care urma să fie adoptată în baza PNAIAA anterior încă în anul 2015.
- **A fost finalizat procesul de transpunere** în cadrul legislativ primar a Pachetului III energetic. Cu toate acestea procedurile de achiziție a energiei electrice în anul 2017 nu au respectat în totalitate cerințele față de achiziții în sectorul energetic. Pentru anul 2018 rămâne prioritar avansarea proiectelor de interconectate de energie electrică cu România și a conductei de gaze naturale Ungheni-Chișinău.
- Acțiunile legate de promovarea dezvoltării rurale și regionale **nu au cunoscut un progres semnificativ.**
- **Cooperarea cu societatea civilă a înregistrat un regres** prin nepromovarea Legii privind organizațiile necomerciale și încercarea de a stabili restricții față de activitatea societății civile de a participa la elaborarea și promovarea politicilor publice, precum și cele legate de finanțarea organizațiilor societății civile din exterior. Retorica față de organizațiile societății civile din partea mediului politic a cunoscut un limbaj de intimidare și îngrădire. Mai multe organizații ale societății civile au semnalat probleme legate de activitatea lor, inclusiv prin ultimele sondaje de opinie unde întrebările legate de societatea civilă au avut un caracter tendențios. Deși Parlamentul a venit cu un proiect de Strategie de dezvoltare a societății civile în Moldova, acest proiect nu a fost adoptat în perioada de referință.

Cele mai multe rezultate calitative au fost înregistrate în realizarea măsurilor relevante **Titlului V, care atestă în general un progres moderat:**

- Exporturile **către UE au înregistrat o creștere moderată** comparativ cu aceeași perioadă a anului 2016, iar pe unele capitole de produse, care sunt limitate prin contingente tarifare (fructe în special), au fost înregistrate depășiri semnificative ale limitelor stabilite în AA/ZLSAC.
- Totodată, **nu s-a reușit totuși promovarea de exporturi de produse alimentare precum produsele din carne, lactate și ouă**, din cauza lipsei unui progres semnificativ în implementarea **angajamentelor în domeniul măsurilor sanitare și fitosanitare**, chiar dacă s-au întreprins unele acțiuni cum ar fi (1) transpunerea unui set de reglementări tehnice de luptă contra gripei aviare, (2) punerea în funcțiune a sistemului rapid de alerta pentru cazuri de depistare de maladii în sectorul zootehnic și crearea (3) unui nou post de inspecție sanitară și fitosanitară, care a fost deschis la punctul de trecere Leușeni.
- În luna aprilie 2017 **a fost lansat, în regim de pilotare, un nou sistem de e-achiziții (MTender), însă acesta se referă doar la achizițiile publice de valoare mică.** Totodată, **au fost atestate unele inițiative legislative care încearcă să promoveze excepții de la aplicarea regulilor de achiziții publice** pentru unele instituții publice. Spre exemplu inițiativa de exceptare a procurărilor pentru Agenția Servicii Publice, ceea ce afectează modul transparent și bazat pe concurență al achizițiilor publice.
- În alt context, **a fost adoptat Programul Național în domeniul Concurenței și Ajutorului de Stat pentru anii 2017-2020 (PNCAS)**, s-au elaborat unele modificări în Codul Penal ce țin de **eliberarea**

de răspundere penală pentru antreprenorii care cooperează cu Consiliul Concurenței în cadrul programelor de clemență, însă acestea încă nu au fost adoptate.

La **Titlul VI se atestă un progres redus:**

- A fost negociat și aprobat **Cadrul Multianual de acordare a asistenței Uniunii Europene pentru 2017-2020.**
- A fost numită conducerea **Agenției de Recuperare a Bunurilor Infraționale**, dar cu toate acestea s-a încercat transferul autorității noi în subordinea Ministerului Finanțelor, ceea ce a afectat operaționalizarea deplină a ARBI în termeni proximi.
- CNA a fost desemnată instituția responsabilă de cooperarea cu **OLAF**. De asemenea, au fost inițiate mai multe **investigații privind fraudarea fondurilor europene.**
- A fost încheiat Memorandumul de Înțelegere cu UE, Acordurile de împrumut și grant privind **acordarea Republicii Moldova a asistenței macrofinanciare** de 100 mln. EUR. Cu toate acestea, procesul de negocieri a fost **influențat de promovarea reformei electorale**, fiind ignorate apelurile de amânarea a acesteia din partea mai multor organizații ale societății civile și a instituțiilor europene din cauza lipsei unui consens larg cu privire la această reformă și riscul pe care-l comportă în afectarea funcționării instituțiilor democratice.
- Pentru prima dată **debursarea tranșelor de asistență macrofinanciară va fi condiționată de o evaluare a situației în domeniul funcționării sistemului multipartid, statului de drept și drepturilor omului**, pe lângă cele 28 de condiții tehnice și legislative.
- În perioada de referință Republica Moldova nu a obținut nicio tranșă în cadrul programelor de suport bugetar. Mai mult ca atât, Comisia Europeană, în premieră, a **anulat ultima tranșă a suportului bugetar** pentru sectorul justiției. Totuși, în conformitate cu ultimul anunț al Comisiei Europene, până la sfârșitul anului curent, Republica Moldova va primi plățile pentru patru din cele cinci programe de suport bugetar active în anul 2017 în valoare de la 36 mln. EUR din 47 mln. EUR planificate.

În rezultatul acestor constatări, autorii raportului prezintă un set de **Recomandări** relevante fiecărui Titlul evaluat, în special având în vedere procesul de actualizare al PNAIAA II planificat în perioada următoare de autorități pentru a include prioritățile convenite în noua Agenda de Asociere UE-Moldova (2017-2019).

I. DIALOG POLITIC ȘI REFORME, COOPERAREA ÎN DOMENIUL POLITICII EXTERNE ȘI DE SECURITATE (TITLUL II)

1.1. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI (TITLUL II)

1.1.1. CONCLUZII

DIALOG POLITIC

1. La acest capitol PNAIAA nu prevede măsuri concrete care ar viza obiectivul consolidării instituțiilor democratice. În context, având în vedere că după alegerile prezidențiale experții Consiliului Europei, OSCE/ODHIR, dar și Curtea Constituțională a recomandat operarea mai multor modificări la legislația electorală pentru înlăturarea deficiențelor înregistrate, PNAIAA II ar fi trebuit să includă referințe la aceste măsuri legislative.
2. Relațiile politice bilaterale UE-Moldova au înregistrat o intensitate înaltă pe parcursul anului 2017 în comparație cu anul precedent, fiind menținute interacțiunile la nivel înalt dar și în cadrul structurilor UE-Moldova în contextul realizării Acordului de Asociere. Cel mai important eveniment al relațiilor UE-Moldova a fost Summit-ul Parteneriatului Estic.
3. Unul din subiectele principale de pe agenda bilaterală UE-Moldova pe parcursul a fost legat de decizia UE a oferi Republicii Moldova un program de asistență macro-financiară în valoare de 100 mln. EUR, și respectiv de introducerea condiționalității politice care va fi evaluată de instituțiile UE prin prisma reformei electorale realizată în lipsa unui consens larg în societate.

REFORMA INTERNĂ

4. Instituția Avocatului Poporului a recepționat un sprijin moderat pentru a-și consolida capacitățile. Rămân în continuare neclare condițiile de lucru, precum și motivarea pentru angajații instituției. Creșterile de salarii pentru Avocatul Poporului și adjuncți a avut loc după o reducere ce a avut lor în 2015.
5. Au fost ignorate eforturile de consolidare a cadrului juridic pentru funcționarea organizațiilor necomerciale, fiind promovate o serie de restricții pentru organizațiile necomerciale, cum ar fi modul de finanțare sau participare în elaborarea și formularea de politici publice.
6. S-a reușit promovarea proiectului de lege în prima lectură în Parlament ce înăsprește răspunderea penală pentru infracțiuni motivate din dispreț, ură sau prejudecată.

DREPTURILE OMULUI

7. Domeniul drepturilor omului a înregistrat progrese moderate. S-a reușit promovarea PNADO III la nivelul Parlamentului. Cu toate acestea, cadrul instituțional privind monitorizarea politicilor publice în domeniu – Consiliul și Secretariatul Permanent încă nu sunt funcționale.
8. Unele dintre prevederile PNAIAA II sunt utilizate pentru a promova exonerarea de răspundere penală pentru infracțiuni de ordin economic și din domeniul afacerilor.

PREVENIREA ȘI COMBATEREA CORUPȚIEI

9. Pe parcursul anului 2017 au fost inițiate mai multe dosare de urmărire penale de Procuratura Anticorupție care au vizat funcționari și demnitari publici. Mai multe cauzele instrumentate de organele de urmărire penală au dus la sentințe de condamnare, cu toate acestea sentințele au inclus pedepse penale fără executare (condamnări la închisoare condiționate sau amenzi penale) Mai multe dosare se află fie la etapa prejudiciară, fie la etapa judiciară.
10. Se atestă o tendință de justiție penală selectivă, în special față de unele persoane care dețin funcții de demnitate publică și fac parte dintr-un anume partid politic. Chiar dacă au existat și unele condamnări care au vizat reprezentanți ai partidelor de la guvernare, acestea au presupus sentințe de condamnare cu suspendarea executării sau amenzi penale.
11. Nu s-au reușit progrese semnificative în implementarea mecanismului de depunere electronică a declarațiilor de avere și interese, precum și în colectarea de date statistice cu privire la acte de corupție. Acest fapt se datorează lipsei de funcționalitate a ANI deși noua Legea cu privire la ANI este în vigoare de mai mult de un an și jumătate.

INDEPENDENȚA ȘI CAPACITATEA ADMINISTRATIVĂ A SISTEMULUI JUDICIAR

12. Activitățile stabilite în Titlul II, dar și în Titlul III în partea ce ține de supremația legii și independența sistemului judecătoresc nu se referă la activități de consolidare a proceselor de selecție a membrilor CSM și CSP. Fiind două organe de autoadministrare în sistemul organelor judiciare și ale procuraturii, acestea dețin în baza legilor speciale competențe extinse ce țin de modalitatea de selecție, promovare și sancționare a judecătorilor și procurorilor.
13. În anul 2017 au avut loc alegeri atât în CSM cât și în CSP, care nu au presupus un careva proces anterior alegerilor de promovare din partea candidaților. În cadrul alegerilor nu au fost prezentate nici programele de activitate ale concurenților, iar adunarea generală a judecătorilor și adunarea generală a procurorilor a votat candidații în număr redus care s-au înscris. Independența CSM și CSP presupune și faptul că aceste două grupuri de profesioniști în domeniul justiției aplică eficient și efectiv dreptul lor de autoadministrare prin intermediul reprezentanților aleși.
14. Parlamentul a ignorat cerințele de transparență și audieri publice pentru nominalizarea candidaților la funcția de membru în CSM și CSP din partea mediului academic/societății civile.
15. PNAIAA II prevede în Titlul III unele acțiuni legate de consolidarea rolului inspecției judiciare. Nu sunt stabilite careva acțiuni pentru consolidarea rolului inspecției procurorilor, deși Legea cu privire la procuratură din 2016 prevede în premieră crearea inspecției procurorilor în calitate de subdiviziune din cadrul Procuraturii Generale. Pentru a se putea asigura controlul eficient asupra activității procurorilor în sensul capacității administrative și de independență a sistemului judiciar, inclusiv a organelor procuraturii, activități de consolidare a acestei structuri noi sunt absolut necesare.

POLITICA EXTERNĂ ȘI DE SECURITATE

16. Ratificarea Acordului cu Uniunea Europeană privind procedurile de securitate pentru schimbul și protecția informațiilor clasificate oferă noi oportunități de colaborare și parteneriat între Republica Moldova și Uniunea Europeană în domeniul politicii de securitate și apărare a UE.
17. MAEIE asigură implementarea noii legi privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale. Pe pagina web a MAEIE este actualizată cu regularitate lista măsurilor restrictive internaționale ale UE la care s-a aliniat Republica Moldova¹.
18. Summit-ul Parteneriatului Estic (PaE) de la Bruxelles a confirmat obiectivul consolidării rezilienței statelor partenere stabilit în Strategia Globală de Securitate a UE. În acest sens, autoritățile Republicii Moldova urmează să valorifice mai activ oportunitățile de cooperare și parteneriat cu UE în domeniul securității și apărării.
19. În conformitate cu obiectivele Strategiei Globale de Securitate, UE planifică până la sfârșitul anului curent să își integreze capacitățile de securitate și apărare prin intermediul creării inițiativei de cooperare structurată permanentă (PESCO) în domeniul apărării. Aceasta are putea să ofere o nouă dimensiune de cooperare a Republicii Moldova cu Uniunea Europeană.

REGLEMENTAREA TRANSNISTREANĂ

20. S-au înregistrat evoluții importante în procesul de negocieri în formatul „5+2”, prin avansarea în realizarea înțelegerilor „Protocolului de la Berlin” prin încheierea celor 4 decizii protocolare în domeniul educației, utilizării terenurilor agricole și telecomunicațiilor.
21. S-a avansat în elaborarea viziunii naționale privind reintegrarea țării, cu implicarea tuturor autorităților naționale relevante și cu implicarea societății civile. Cu toate acestea adoptarea unei viziuni comune în reintegrarea țării în viitorul apropiat ar poate fi afectată de unele diferențe de abordări, dar și de problemele interinstituționale de colaborare între Președinție pe de o parte, și Guvern și Parlamentul Republicii Moldova pe de alta.

APLICAREA ACORDULUI DE ASOCIERE ÎN REGIUNEA TRANSNISTREANĂ

22. Chiar dacă autoritățile le de la Tiraspol nu au avansat în realizarea condițiilor de aplicare uniformă a prevederilor Titlului V (ZLSAC) al Acordului de Asociere în regiunea transnistreană, cel mai probabil Consiliul UE va decide asupra prelungirii implementării acestuia pentru un termen nou de un an.

¹ <http://www.mfa.gov.md/international-restrictive-measures/>

ACTIVITATEA MISIUNII EUBAM

23. Mandatul Misiunii EUBAM a fost extinsă pentru o nouă perioadă de 3 ani începând cu 1 decembrie 2017 până la sfârșitul lunii noiembrie 2020. Activitatea și capacitatea Misiunii va fi redusă și se va concentra în special pe susținerea măsurilor tehnice de consolidare a încrederii între Chișinău și Tiraspol, combaterea criminalității transfrontaliere și implementarea în totalitate a Managementului Integrat al Frontierei.

COOPERAREA MOLDO-UCRAINEANĂ ÎN DOMENIUL MANAGEMENTULUI FRONTIEREI

24. După mai mulți ani de negocieri, la 17 iulie 2017 a fost înstituit controlul comun al frontierei moldo-ucrainene pe segmentul transnistrean la punctul de trecere „Cuciurgan-Pervomaisc”. Acesta va contribui, pe de o parte, la facilitarea circulației persoanelor și a bunurilor din/prin regiunea transnistreană, iar pe de altă parte, va consolida cooperarea în domeniul vamal și al controlului la frontiera moldo-ucraineană pe segmentul transnistrean.
25. Prevederile noului Acord interguvernamental în domeniul controlului comun al frontierei moldo-ucrainene semnat în octombrie 2017 stabilesc obiectivul extinderii controlului comun la toate punctele de trecere de pe frontiera moldo-ucraineană.

1.1.2. RECOMANDĂRI

DIALOG POLITIC

1. Introducerea în PNAIAA II actualizat a unor măsuri cheie legate de asigurarea funcționării instituțiilor democratice în contextul respectării standardelor europene în domeniul electoral având în vedere alegerile parlamentare care vor avea loc în toamna anului 2018, dar și faptul că UE va evalua atent modul de implementare a reformei electorale prin prisma programului de asistență financiară.

REFORMA INTERNĂ

2. Consolidarea capacităților instituției Avocatului Poporului prin oferirea unui spațiu de lucru în condiții adecvate și îmbunătățirea condițiilor de salarizare pentru angajați.
3. Revenirea la proiectul de lege privind organizațiile necomerciale și promovarea acestuia în regim prioritar în Parlament.
4. Promovarea modificărilor în Codul Penal și Codul Contravențional ce țin de îndeplinirea pedepselor pentru infracțiuni comise din motive de prejudecată, dispreț sau ură.

DREPTURILE OMULUI

5. Promovarea PNADO III și crearea Consiliului și Secretariatului Permanent cu evaluarea volumului de lucru pentru ultimul. Personalul actual stabilit ar putea să nu fie suficient pentru a implementa eficient mandatul oferit.
6. Revizuirea proiectului de Lege privind modificarea Codului Penal și a Codului de Procedură Penală (inițiativa Big Brother) pentru a diferenția măsurile ce pot fi aplicate față de diverse tipuri de infracțiuni cu utilizarea tehnologiilor informaționale (încălcarea drepturilor de autor, pornografie infantilă, infracțiuni bancare, încălcarea onoarei și demnității). Reducerea gradului de intruziune în viața privată în dependență de gravitatea infracțiunilor pentru care se aplică măsuri speciale de investigație

UMANIZAREA POLITICII PENALE

7. Revizuirea proiectului de lege privind modificarea Codului Penal, Codului de Procedură Penală și al Codului Contravențional, care micșorează semnificativ sancțiunile și răspunderea penală pentru infracțiuni din domeniul economic și de afaceri.

FINANȚAREA PARTIDELOR POLITICE

8. Includerea în PNAIAA II a acțiunii de revizuire a cadrului legislativ privind finanțarea partidelor politice, inclusiv a finanțării din partea bugetului de stat și restricțiile pentru finanțarea partidelor politice în contextul practicilor evazive utilizate în ultimele alegeri din Moldova

PREVENIREA ȘI COMBATerea CORUPȚIEI

9. Asigurarea cât mai urgentă a funcționării ANI pentru a asigura aplicarea Legii privind declararea averii și intereselor persoanelor.
10. Promovarea integrității prin intermediul Legii privind protecția avertizorilor de integritate.
11. Promovarea cât mai urgentă a mecanismului de depunere electronică a declarațiilor de avere și interese.
12. Consolidarea cadrului statistic de colectare de date ce țin de acte de corupție.
13. Incluziunea unor acțiuni suplimentare în PNAIAA II ce țin de activitatea ANI și anume (a) Asigurarea funcționalității instituționale a ANI și (b) Implementarea sistemului de distribuție aleatorie a dosarelor către inspectorii de integritate.

INDEPENDENȚA ȘI CAPACITATEA ADMINISTRATIVĂ A SISTEMULUI JUDICIAR

14. Revizuirea procedurilor legate de alegerea în cadrul CSM și CSP prin modificarea și completarea Regulamentelor de desfășurare a alegerilor în cadrul acestor organe cu prevederi ce țin de perioada de înscriere în concurs, perioada de promovare cu întâlniri cu judecători/procurori, precum și cu revizuirea criteriilor de admitere în calitate de candidați (lipsa sancțiunilor disciplinare, respectarea regimului de integritate etc.)
15. Stabilirea unor criterii similare pentru candidații numiți din partea Parlamentului pentru posturile vacante din cadrul CSM și CSP din partea mediului academic/societății civile. Organizarea concursului de selecție printr-o procedură transparentă, evaluarea programelor de activitate propuse de candidați pentru a asigura independența și eficiența organelor de autoadministrare, reputație ireproșabilă, respectarea regimului de integritate.
16. Consolidarea rolului și capacităților inspecției procurorilor în baza noii Legi cu privire la procuratură

POLITICA EXTERNĂ ȘI DE SECURITATE

17. Valorificarea oportunităților de instruire în domeniul securității și apărării oferite de UE prin intermediul Colegiului European de Securitate și Apărare (ESDC).
18. Explorarea posibilităților de cooperare cu Centrul European de Excelență pentru Combaterea Pericolelor hibride la adresa securității de la Helsinki².
19. Consolidarea capacităților de gestionarea a crizelor la nivel național, prin crearea unui Centru pentru prevenirea și gestionarea Crizelor (SITCEN).
20. Consolidarea capacităților de Comunicare Strategică (STRATCOM) la nivel național cu susținerea StratCom East.

REGLEMENTAREA TRANSNISTREANĂ

21. Adoptarea viziunii comune privind reintegrarea țării în termeni cât mai reduși.
22. Continuarea negocierilor în formatul „5+2” pe toate cele trei coșuri ale subiecților de negocieri.
23. Asigurarea unui mecanism eficient de monitorizare și implementare a înțelegerilor protocolare convenite în luna noiembrie 2017.
24. Avansarea pe parcursul anului viitor asupra rezolvării problemelor de circulație liberă a persoanelor între cele două maluri ale Nistrului

APLICAREA ACORDULUI DE ASOCIERE ÎN REGIUNEA TRANSNISTREANĂ

25. Promovarea activă pe agenda de discuții cu Tiraspolul în cadrul Grupurilor de lucru sectoriale de consolidare a încrederii, dar și în alte formate de negocieri („5+2” și „1+1”) a obiectivului de identificare a soluțiilor pentru excluderea tarifelor de import aplicate de autoritățile din regiune față de produsele originare din UE.

ACTIVITATEA MISIUNII EUBAM

26. Optimizarea oficiilor teritoriale și consolidarea capacităților oficiului EUBAM la Chișinău care să preia coordonarea activităților de susținere a măsurilor de consolidare a încrederii între Chișinău și Tiraspol și implementarea Managementului Integrat al Frontierei.

² <https://www.hybridcoe.fi/>

COOPERAREA MOLDO-UCRAINEANĂ ÎN DOMENIUL MANAGEMENTULUI FRONTIEREI

27. Pregătirea condițiilor organizatorice-tehnice pentru demararea pe parcursul anului viitor a controlului comun la cel puțin un nou punct de trecere al frontierei moldo-ucrainene pe segmentul transnistrean.

II. LIBERTATE, SECURITATE ȘI JUSTIȚIE (TITLUL III)

2.1. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI (TITLUL III)

2.1.1. CONCLUZII

SUPREMAȚIA LEGII

1. Reformele pe domeniul supremației legii au înregistrat un progres moderat. Modificarea Constituției în partea ce ține de sistemul judecătoresc și al Curții Constituționale nu au fost promovate pînă la final în această perioadă. Există risc sporit ca modificările ce țin de Curtea Constituțională să devină caduce în virtutea art. 143 din Constituție. Pe de altă parte, consolidarea rolului CSM și al inspecției judiciare nu a înregistrat progrese, proiectele de modificare fiind la etapa de examinare în Parlament.
2. Nici simplificarea procedurii civile pe anumite cauze nu a fost dusă pînă la sfîrșit, proiectul amplu de modificare a Codului de Procedură Civilă, a Codului Familiei, al Codului de Executare și a altor acte legislative fiind la etapa de lectură a doua în Parlament.

PROTECȚIA DATELOR CU CARACTER PERSONAL

3. Nu s-au înregistrat progrese în promovarea acțiunilor din PNAIAA II pe domeniul protecției datelor cu caracter personal. Acțiunile stabilite pentru acest domeniu sunt în curs de implementare.

LUPTA CONTRA CORUPȚIEI

4. S-a reușit adoptarea Legii integrității și a SNIA în calitate de document de planificare și de monitorizare a eforturilor de implementare a politicilor publice în domeniul integrității și anti-corupției.
5. Cu toate acestea, o serie de modificări importante ce țin de aplicarea instrumentelor demotivante, inclusiv a sancțiunilor nu au fost promovate. Instituțional nu sunt asigurate instrumente pentru ca bunurile provenite din infracțiuni să fie urmărite în mod eficient.
6. Imediat după creare, funcționalitatea ARBI a fost supusă riscurilor de transfer de la CNA către Ministerul Finanțelor, după care aceste inițiative au fost retrase, iar Guvernul s-a expus prin aviz negativ.

SPĂLAREA DE BANI ȘI FINANȚAREA TERORISMULUI

7. Acțiunile prioritare pentru domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului sunt în continuare neimplementate, după ce mai mulți termeni limită, inclusiv din PNAIAA anterior au fost încălcați.
8. Se constată insuficiența de voință politică din partea Parlamentului de a promova proiectul Legii cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, ceea ce limitează semnificativ din eficiența instituțiilor specializate – Banca Națională, CNPF, SIS și altele de a adopta acte de implementare.

2.1.2. RECOMANDĂRI (TITLUL III)

SUPREMAȚIA LEGII

1. Promovarea cît mai urgentă a modificărilor Constituției ce țin de CSM, modul de numire a judecătorilor, independența puterii judecătorești și a reformei Curții Constituționale.
2. Adoptarea modificărilor în cadrul legislativ ce țin de funcționarea CSM și a inspecției judiciare în materie de aplicare a sancțiunilor față de judecători.
3. Promovarea modificărilor ce țin de simplificarea procedurii civile, utilizarea programului integrat de gestionare a dosarelor pentru părți pentru a reduce costurile de timp în examinarea litigiilor.
4. Includerea acțiunilor de susținere pentru activitatea Inspecției procurorilor pentru a asigura funcționalitatea acestora în baza Legii cu privire la procuratură.

PROTECȚIA DATELOR CU CARACTER PERSONAL

5. Promovarea în Parlament a Legii privind supravegherea video.
6. Revizuirea modalității de filtrare/extragere a datelor cu caracter personal în procesul publicării informațiilor care sunt de interes public în virtutea mandatului de persoană de demnitate publică, funcționar public sau alt statut avînd mandat de putere publică.

7. Revizuirea cadrului normativ privind modul de gestionare și utilizare a datelor cu caracter personal în autoritățile publice.

LUPTA CONTRA CORUPȚIEI

8. Revenirea la propunerile de adoptare a mecanismelor demotivante pentru a reduce corupția la nivel înalt (instrumente de prevenire precum sancțiuni aspre în Codul Penal, dar și instrumente de urmărire eficiente precum ARBI funcțională).
9. Adoptarea cadrului conexe ce ține de implementarea Legii integrității.
10. Promovarea proiectului de lege privind protecția avertizorilor de integritate.
11. Stabilirea în PNAIAA II a acțiunilor de implementare a Legii privind protecția avertizorilor de integritate.

SPĂLAREA DE BANI ȘI FINANȚAREA TERORISMULUI

12. Promovarea cât mai urgentă a proiectului de Lege privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului.
13. Promovarea actelor de implementare a Legii privind prevenirea și combaterea spălării banilor din partea BNM, CNPF, SIS, alți actori incluși în lista de instituții raportoare pe cauze suspecte de spălare de bani.
14. Ajustarea Codului Penal în baza prevederilor Legii privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului pentru acțiuni de nedeclarare a cauzelor de spălare de bani sau finanțare a terorismului.
15. Adoptarea unor restricții suplimentare pentru persoanele juridice care participă la contracte de achiziții publice, parteneriat public-privat, concesiuni și privatizare, acțiunile cărora sunt controlate direct sau indirect de persoane din jurisdicții ce nu respectă standarde internaționale de transparență financiară.

III. COOPERAREA ECONOMICĂ ȘI COOPERAREA SECTORIALĂ (TITLUL IV)

3.1. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI (TITLUL IV)

3.1.1. CONCLUZII

REFORMA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE

1. Guvernul a avansat în implementarea unor acțiuni ce țin de reforma administrației publice centrale în conformitate cu Planului de acțiuni pe anii 2016-2018 pentru implementarea Strategiei privind reforma administrației publice (2016-2020). În acest sens a fost promovată noua Lege cu privire la Guvern, precum și noile Regulamente ale Ministerelor. În același timp, autoritățile aflate în subordinea ministerelor rămân a fi supuse procesului de revizuire și reformare, pentru a reduce din costuri și a ridica eficiența acestora în implementarea politicilor publice sectoriale.

AGRICULTURĂ ȘI DEZVOLTARE RURALĂ

2. S-au înregistrat progrese moderate legate de implementarea activităților stabilite în PNAIAA II pe domeniul agricultură și dezvoltare rurală. Un aspect important ce ține de dezvoltarea rurală este implementarea angajamentelor din cadrul ENPARD, pentru a fi posibilă recepționarea de fonduri suplimentare din partea UE pe acest domeniu.

DEZVOLTAREA REGIONALĂ, COOPERAREA LA NIVEL TRANSFRONTALIER ȘI REGIONAL

3. S-a înregistrat un progres moderat în domeniul dezvoltării regionale. S-au asigurat acțiuni care țin în mare parte de implementarea politicilor publice existente la momentul actual. Odată adoptat, Conceptul Planului de amenajare a teritoriului la nivel național va oferi mai multă claritate privind direcțiile în care vor fi canalizate investițiile în domeniul dezvoltării regionale.

DREPTUL SOCIETĂȚILOR COMERCIALE, CONTABILITATE, AUDIT ȘI GUVERNANȚA CORPORATIVĂ (INCLUSIV SERVICII FINANCIARE)

4. O evoluție pozitivă fost aprobarea Legii privind activitatea băncilor care transpune standardele Europene, dar și bunele practici internaționale în procesul de licențiere, reglementare și supraveghere bancară. Aprobarea regulamentelor cu privire la exigențele față de administratorii băncii și cu privire la cadrul de administrare a activității băncii au drept scop îmbunătățirea guvernancei corporative în domeniul bancar.
5. Mediul de control intern și audit continuă să înregistreze progrese. A fost aprobat în prima lectură proiectul Legii privind auditul situațiilor financiare care are drept obiectiv stabilirea cadrului juridic privind organizarea auditului de către entitățile de audit.
6. Noua lege a contabilității îmbunătățește cadrul juridic național și transpune prevederile UE, precum și reafirmă angajamentul autorităților pentru reducerea poverii administrative și dezvoltarea sectorului corporativ. Dar atât legea contabilității, cât și cea a auditului situațiilor financiare vor fi aprobate cu întârziere.
7. Ministerul Economiei și Infrastructurii (MEI) a inițiat actualizarea Strategiei Energetice a Republicii Moldova și planifică prezentarea pentru adoptare de către Guvern a unui proiect de modificare a acesteia. Totodată, pe parcursul anului 2018, MEI planifică elaborarea Strategiei Energetice a Republicii Moldova în redacție nouă.

COOPERAREA ÎN SECTORUL ENERGETIC

8. Prevederile PNAIAA II pentru sectorul energetic conțin doar o parte din obiectivele necesare de a fi implementate în perioada anilor 2017-2019, celelalte angajamente sunt reflectate în PNA al Guvernului Republicii Moldova și în Programul de reglementări al Agenției Naționale de Reglementare în Energetică (ANRE) pentru perioada 2016-2018.
9. Din totalul de 9 măsuri planificate în perioada referință au fost realizate puțin peste jumătate din acțiuni și doar una cu respectarea termenilor limită prevăzuți de PNAIAA II.
10. După mai multe rețineri, odată cu adoptarea la 22 septembrie 2017 a Legii nr. 174/2017 privind energetica, care completează prevederile legii nr. 107/2016 privind energia electrică, legii 108/2016 privind gazele naturale adoptate la 27 mai 2016, autoritățile naționale au transpus în legislația primară

prevederile pachetului III energetic, cu excepția obligației de separare în sectorul gazelor naturale extinsă până la 1 ianuarie 2020.

11. Se atestă o serie de rețineri cu privire la transpunerea prevederilor noilor legi cadrul normativ secundar. Astfel, până în prezent din totalul de 79 de acte de transpunere, doar 1/3 au fost adoptate. Până la sfârșitul anului 2017 Guvernul și ANRE trebuie să finalizeze transpunerea a altor 24 de acte, celelalte urmând a fi adoptate în mare parte în prima jumătate a anului 2018.
12. Obiectivul construcției conductei de gaze naturale Ungheni-Chișinău până la sfârșitul anului 2019, rămâne pe agenda Guvernului. Însă, având în vedere pe de o parte acordurile de finanțare încheiate cu BERD și BEI, care se află în procedură de ratificare și pe de altă parte inițierea procesului de privatizare a Vestmold-transgaz, este necesară clarificarea procesului de investiții în inițierea construcției în 2018 și operaționalizarea Gazoductului Ungheni-Chișinău către 1 ianuarie 2020.
13. Având în vedere cele două agende paralele de interconectare a sistemului electroenergetic cu UE, conectarea sincronă și asincronă la ENSTO-E, este important ca Guvernul Republicii Moldova să își mențină obiectivul construcției interconexiunii LTE Isaccea-Vulcănești-Chișinău și a stației „back-to-back” până la începutul anului 2019.

COOPERAREA CU SOCIETATEA CIVILĂ

14. Cooperarea cu societatea civilă a înregistrat o înrăutățire comparativ cu perioadele anterioare de evaluare. Activitățile din PNAIAA II nu contribuie la realizarea obiectivelor de cooperare cu societatea civilă stabilite în Acordul de Asociere (art. 134 și 135). Inițiativele de limitare a finanțării externe a societății civile și de excludere din procesul de luare a deciziilor și de formulare de politici publice afectează și mai mult încrederea redusă în sectorul public, iar utilizarea termenilor de agenți străini pentru reprezentanții societății civile contribuie la înrăutățirea imaginii publice a organizațiilor societății civile.

3.1.2. RECOMANDĂRI

REFORMA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE

1. Revizuirea activităților prevăzute în PNAIAA II în contextul progresului înregistrat în implementarea Strategiei și Planului de Acțiuni privind implementarea reformei administrației publice.
2. Includerea unor compartimente noi de cooperare cu UE pe domeniul evaluării capacităților administrației publice în sensul standardelor de administrație publică SIGMA.
3. Asigurarea unui proces transparent cu privire la implementarea următoarei etape a reformei administrației publice planificate pentru anul 2018-2019 și anume cu privire la procesul de descentralizare și reforma administrativ-teritorială.
4. Promovarea în continuare a reformei autorităților administrației publice, în special autoritățile aflate la moment în subordinea ministerelor.
5. Consolidarea rolului de control și inspecție, separat de funcții de implementare, pentru a asigura aplicarea eficientă a politicilor publice adoptate.
6. Creșterea atractivității funcțiilor din sectorul public, în special după operarea modificărilor și eficientizărilor din sectorul administrației publice.

AGRICULTURĂ ȘI DEZVOLTARE RURALĂ

7. Consolidarea eforturilor pentru implementarea angajamentelor din cadrul ENPARD.
8. Intensificarea eforturilor pentru transpunerea Regulamentelor și Directivelor UE care vor avea termen limită de implementare către mijlocul și finele anului 2018.
9. Promovarea modificărilor ce țin de producția ecologică.
10. Includerea unor activități suplimentare legate de implementarea Legii privind principiile de subvenționare a producătorilor agricoli, în special cele ce țin de metodologia de valorificare a fondurilor gestionate de AIPA.

DEZVOLTAREA REGIONALĂ, COOPERAREA LA NIVEL TRANSFRONTALIER ȘI REGIONAL

11. Promovarea conceptului Planului de amenajare a teritoriului la nivel național.
12. Coordonarea proiectului de lege cu privire la dezvoltarea regională cu alte aspecte legate de reforma administrației publice centrale și locale, inclusiv reforma teritorial-administrativă, precum și alte

acțiuni legate de reforma administrației publice.

13. Promovarea unor acte suplimentare relevante procesului de planificare spațială, inclusiv Codul de amenajare a teritoriului și alte acte relevante.
14. Stabilirea unor acțiuni suplimentare pentru a asigura implementarea Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională pentru anii 2016-2020.

DREPTUL SOCIETĂȚILOR COMERCIALE, CONTABILITATE, AUDIT ȘI GUVERNANȚA CORPORATIVĂ (INCLUSIV SERVICII FINANCIARE)

1. Banca Națională trebuie să accelereze procesul de elaborare/definitivare a regulamentelor ca urmare a aprobării Legii privind activitatea băncilor.
2. Adoptarea în lectură finală a legii contabilității, a legii privind auditul situațiilor financiare și a legii cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului asigurând respectarea principiului transparenței procesului decizional. În acest sens, este important ca versiunile finale ale legilor să transpună toate prevederile directivelor europene.
3. Comisia Națională a Pieței Financiare urmează să grăbească procesul de definitivare a proiectului de lege de modificare a Legii nr.1134/1997 privind societățile de acțiuni, în condițiile în care acest domeniu înregistrează întâzieri.

COOPERAREA ÎN SECTORUL ENERGETIC

4. Recomandăm în procesul de actualizare al PNAIAA II numărul măsurilor planificate la capitolul cooperării energetice să fie completate cu alte acțiuni prioritare în special cu privire la transpunerea deplină în legislația secundară a prevederilor pachetului III energetic în sectorul gazelor naturale și energiei electrice.
5. Soluționarea litigiului inițiat de Gas Natural Fenosa în cadrul Comunității Energetice cu privire la aplicarea tarifului de acces la rețeaua de distribuție, stabilit în baza noii Metodologii de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor pentru serviciul de distribuție a energiei electrice, aprobată de ANRE în luna februarie 2017.
6. Revizuirea de către ANRE a regulilor pieței energiei electrice, în contextul consolidării competitivității și creării premiselor pentru diversificarea surselor de furnizare a energiei electrice din România.
7. Pentru evitarea abaterilor de la procurările transparente de licitație a procurărilor de energie electrică constatăte în anul 2017, este important ca licitația volumului de energie electrică pentru perioada 1 aprilie 2018 – 31 martie 2019 să se desfășoare în strictă conformitate cu Instrucțiunea privind achiziționarea anuală a energiei electrice.
8. Întreprinderea acțiunilor necesare (elaborarea proiectului tehnic) pentru inițierea construcției LIT 400 Vulcanești-Chisinau și a stației back-to-back, având în vedere declararea proiectului dat în calitate de Proiect de Interes Comun (PMI).
9. Implementarea în termen a tuturor acțiunilor de reglementare de către ANRE, inclusiv aprobarea metodologiilor de calcul a prețurilor reglementate pentru energia electrică furnizată de furnizorul central de energie electrică, și a energiei electrice și termice produse de centralele de termoficare urbane, aprobarea Regulamentului privind dezvoltarea rețelelor electrice de distribuție, desemnarea furnizorului serviciului universal a energiei electrice și desemnarea furnizorului de ultimă opțiune a energiei electrice.
10. Avansarea în pregătirea separării și certificării în termen a operatorilor sistemului de transport al gazelor naturale până la 1 ianuarie 2020.

COOPERAREA CU SOCIETATEA CIVILĂ

11. Revenirea la discuții constructive bazate pe cooperare dintre societatea civilă și sectorul public prin promovarea unei Strategii și a unui Plan de Acțiuni în sensul angajamentelor de cooperare stabilite în Acordul de Asociere.
12. Stoparea imediată a presiunilor asupra reprezentanților societății civile, inclusiv sub aspect de restricționare a finanțării din afara țării și limitarea participării în grupuri de lucru și activități de formulare și promovare a politicilor publice.
13. Revizuirea integrală a acțiunilor din cadrul PNAIAA II ce țin de cooperarea cu societatea civilă.

IV. COMERȚ ȘI ASPECTE LEGATE DE COMERȚ - ZLSAC (TITLUL V)

4.1. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI (TITLUL V)

4.1.1. CONCLUZII

STATISTICA COMERȚULUI ȘI ACCESUL MĂRFURILOR PE PIAȚA UE

1. În perioada ianuarie - septembrie 2017 valoarea exporturilor către UE raportată la dolari SUA a crescut cu 16,6% față de ianuarie - septembrie 2016. Astfel, cota exporturilor destinate țărilor Uniunii Europene a atins 64,6% din totalul exporturilor, cu 0,8% mai mult în comparație cu perioada similară a anului trecut.
2. Constatăm o dinamică pozitivă la exportul produselor care fac obiectul mecanismului împotriva eludării, având în vedere faptul că există categorii care depășesc cu mult valorile stabilite (grâu, orz și cereale prelucrate) fapt ce indică asupra unui potențial de export ridicat. Cu toate acestea, nici în anul 2017, autoritățile nu au reușit să îmbunătățească progresul la valorificarea tuturor contingentelor tarifare, cum ar fi la produsele din carne, lactate sau ouă.
3. Deși exportul de mere rămâne destul de modest (doar 1% din contingentul tarifar), totuși în comparație cu anul trecut acesta a înregistrat o creștere semnificativă de la 74 tone la 453 tone. Pentru celelalte produse incluse în această listă, precum roșiile (export 80 tone - 4%), suc de struguri (export 3.4 tone - 1%) și usturoiul (export 0 t) valorificarea contingentelor rămâne a fi una destul de modestă.
4. Valorificarea redusă a unor contingente tarifare se datorează progresului lent în domeniul îmbunătățirii infrastructurii pentru certificare și testare a produselor destinate exportului și tergiversării implementării standardelor sanitare, precum și din cauza greutăților cu care se confruntă agenții economici în respectarea rigorilor impuse de Uniunea Europeană.

BARIERELE TEHNICE ÎN CALEA COMERȚULUI, STANDARDIZARE, METROLOGIE, EVALUAREA CONFORMITĂȚII

5. Activitățile din domeniul eliminării barierelor tehnice în calea comerțului, standardizare, metrologie și evaluarea conformității au fost insuficiente. Cu excepția activităților curente de implementare a angajamentelor internaționale deja agreeate, actele de transpunere a Directivelor și Regulamentelor UE, cu termene de transpunere pentru anii 2014 și 2015 încă sunt în proces de elaborare, avizare și aprobare.

MĂSURI SANITARE ȘI FITOSANITARE

6. A fost aprobat cadrul normativ pentru punerea în aplicare a sistemului rapid de alertă pentru alimente și furaje la nivel național.
7. A fost inaugurat un nou post de inspecție sanitar-veterinară și fitosanitară de la frontiera de la Leușeni. Respectivul post sanitar este cel mai mare din țară și va permite verificarea animalelor și păsărilor vii.

ACHIZIȚIILE PUBLICE

8. Începând cu 4 septembrie 2017, Agenția pentru Soluționarea Contestațiilor a devenit funcțională.
9. Din aprilie 2017 se pilotează un nou sistem de achiziții MTender care ar trebui să revoluționeze procedura de achiziții din Republica Moldova.
10. A fost modificat Regulamentul Agenției Achiziții Publice în scopul asigurării funcționării corespunzătoare a sistemului de achiziții și întărirea capacităților instituției.

CONCURENȚA ȘI AJUTORUL DE STAT

11. Domeniul concurenței și al ajutorului de stat a înregistrat un progres moderat în implementarea activităților stabilite în PNAIAA II. Astfel, la capitolul elaborării și adoptării de politici publice în sector, marea majoritate a acțiunilor sunt stabilite cu un termen limită mai avansat. Activitățile care expiră în perioada de referință nu au fost implementate pe deplin, documentele de politici publice fiind la etapa de consultare și avizare.

4.1.2. RECOMANDĂRI

BARIERELE TEHNICE ÎN CALEA COMERȚULUI, STANDARDIZARE, METROLOGIE, EVALUAREA CONFORMITĂȚII

1. Promovarea Legii medicamentului și Legii privind medicamentele de uz veterinar
2. Revizuirea termenilor limită de implementare pentru acțiunile care reies din alte acțiuni din PNAIAA II pentru a respecta ordinea de luare a deciziilor, inclusiv armonizarea legislației naționale la Directivele și Regulamentele UE.

MĂSURI SANITARE ȘI FITOSANITARE

3. Consolidarea infrastructurii la posturile vamale de trecere a frontierei și a capacităților instituționale de intervenție a Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor.
4. Accelerarea procesului de transpunere a standardelor sanitare pentru produsele de origine animală în scopul obținerii dreptului de export în UE.
5. Punerea în funcțiune a laboratoarelor fitosanitare și pentru siguranța alimentelor (Crihana Veche, raionul Cahul și Bălți).

ACHIZIȚII PUBLICE

6. Trecerea mai rapidă la achizițiile publice electronice - Din 2012, achizițiile publice în Moldova tot trec prin diferite faze de pilotare, dar tot nu se reușește să fie implementată o platformă națională care ar obliga toate instituțiile să desfășoare achizițiile în format electronic. Acest lucru contribuie la scăderea gradului de încredere atât din partea societății civile, dar și a cetățenilor. Fără implementarea e-achizițiilor nu va putea fi asigurată transparența la toate etapele achizițiilor.
7. Renunțarea la majorarea numărului de excepții - Directivele Europene sunt foarte restrictive atunci când este vorba de exceptare de la procedurile de achiziții. În loc să fie identificate instituții care trebuie exceptate (ex. Agenția Servicii Publice), autoritățile ar trebui să accelereze reformele din domeniu, pentru a încuraja tot mai multe instituții să aplice procedurile de achiziții. Totodată, este obligatorie includerea întreprinderilor de stat în Legea nr.131/2015. Acestea utilizează resurse semnificative, iar neavând obligația de a respecta procedurile de achiziții, riscul de fraudă, corupție și risipă a banilor publici este foarte ridicat.
8. Simplificarea cererii pentru reprezentanții societății civile care doresc să facă parte din grupul de lucru.
9. Stabilirea indicatorilor de risc care vor sta la baza controlului ex-post - Regulamentul Agenției Achiziții Publice prevede că indicatorii de risc vor fi stabiliți de Metodologia de efectuare a controlului ex-post.

CONCURENȚA ȘI AJUTORUL DE STAT

10. Introducerea în PNAIAA II a activităților de raportare pe implementarea Programului Național în domeniul Concurenței și Ajutorului de Stat (PNCAS) pentru anii 2017-2020.
11. Preluarea activităților din PNCAS 2017-2020 ce țin de promovarea de politici publice în PNAIAA II.

V. ASISTENȚA FINANCIARĂ ȘI DISPOZIȚII ANTI-FRAUDĂ ȘI DE CONTROL (TITLUL VI)

5.1. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI (TITLUL VI)

5.1.1. CONCLUZII

ASISTENȚA FINANCIARĂ

1. În contextul lipsei unui progres important în realizarea condițiilor pentru valorificarea suportului direct bugetar pentru sectorul justiției, UE a anulat ultima tranșă de 28 mln. EUR., ceea ce reprezintă o premieră pentru Republica Moldova și totodată un semnal puternic transmis de UE autorităților naționale având evaluările negative legate de procesul de punere în aplicare a reformelor în justiție.
2. Totodată, UE a decis să deburseze până la sfârșitul anului 2017, plățile pentru celelalte programe de suport bugetar al UE în baza evaluărilor Comisei Europene în valoare de la 36 mln. EUR din 47 mln. EUR planificate.
3. Memorandumul de înțelegere, precum și Acordurile de împrumut și de grant cu privire la asistența macrofinanciară a UE pentru Republica Moldova a fost încheiat și prevede de 100 mln. EUR (60 mln EUR credit și 40 mln. EUR grant). Debursarea celor trei tranșe până la sfârșitul anului 2018 este strict condiționată nu doar de cele 28 de acțiuni tehnice de implementare, dar și de evaluarea respectării mecanismelor democratice de către autoritățile moldovenești care vizează funcționarea sistemului parlamentar multipartid, statului de drept și drepturile omului.
4. În perioada de referință a fost negociat și aprobat Cadru Multianual de acordare a asistenței Uniunii Europene pentru 2017-2020.
5. Comitetului interministerial pentru planificare strategică a examinat și aprobat Raportul anual privind asistența externă acordată RM în anul 2016.

ANTI-FRAUDĂ ÎN UTILIZAREA FONDURILOR UE ȘI RECUPERAREA ACTIVELOR

6. S-a reușit consolidarea cadrului instituțional pentru a recupera prejudiciile cauzate prin infracțiuni, sub forma recuperării bunurilor infracționale. Deși au existat inițiative de schimbare a statutului ARBI, acest lucru nu a reușit până în final. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru a completa cadrul legislativ și normativ cu instrumente practice de aplicare a Legii nr. 48/2017 și 49/2017.
7. Cooperarea transfrontalieră și transnațională finanțată din fonduri UE ar putea fi valorificată mult mai eficient dacă ar exista oportunități de cofinanțare din bugetul public pentru solicitanții de granturi. Un cadru legislativ separat ar putea fi considerat în contextul practicii României de cofinanțare a cel puțin 2% din cele 10% solicitate de UE.

COOPERAREA CU OLAF

8. Acțiunile de cooperare cu OLAF sunt dependente și de interesul de cooperare din partea OLAF. Cu toate acestea, PNAIAA II prevede un număr destul de redus de activități pe domeniul cooperării cu OLAF.

5.1.2. RECOMANDĂRI

ASISTENȚA FINANCIARĂ

1. Îndeplinirea de către autoritățile naționale a tuturor condițiilor prevăzute de matricele de politici pentru valorificarea programelor de suport bugetar UE pentru Republica Moldova planificate pentru anul 2018, pentru a nu admite noi anulări de tranșe.
2. Realizarea de către autoritățile naționale a tuturor condițiilor convenite în Memorandumul de înțelegere privind asistența macrofinanciară. O atenție deosebită urmând a fi acordată nu doar condițiilor tehnice, dar în special și respectării mecanismelor democratice. Deoarece anume de evaluarea respectării condiționalității politice va depinde dacă Republica Moldova va primi în termenii stabiliți toate tranșele planificate. În context, autoritățile naționale ar urma să nu admită blocaje în activitatea partidelor de opoziție, dar și a inițiativelor civice legate de contestarea reformei electorale adoptate în vara anului 2017. De asemenea, cu privire la statul de drept va fi determinată aprecierea UE cu privire la evoluțiile din sectorul justiției și luptei cu corupția.

3. Consolidarea de către Guvern a mecanismelor interne de coordonare și gestionare a asistenței externe.
4. Accelerarea procesului de modificare a Hotărârii Guvernului nr.838/2008 privind instituirea Comitetului interministerial pentru planificare strategică și Hotărârii Guvernului nr.561/2015 cu privire la cadrul instituțional și mecanismul de coordonare a asistenței externe acordate Republicii Moldova de organizațiile internaționale și țările donatoare, cu asigurarea transparenței procesului decizional.
5. Îmbunătățirea activității Comitetului interministerial pentru planificare strategică. Pentru o monitorizare eficientă a proiectelor și programelor de asistență externă este recomandabilă organizarea întâlnirilor cu o frecvență de cel puțin o dată în semestru.

ANTI-FRAUDĂ ÎN UTILIZAREA FONDURILOR UE ȘI RECUPERAREA ACTIVELOR

6. Includerea în activitatea ARBI propuneri de completare și ajustare a cadrului normativ legat de modul de înstrăinare a bunurilor aflate sub sechestru, inclusiv utilizarea coturilor ESCROW, înstrăinarea cât mai rapidă a bunurilor supuse sechestrului, accesul la bazele de date ale altor autorități publice, inclusiv Agenția Servicii Publice, schimbul de date prin intermediul direcției responsabile din cadrul OLAF cu privire la proprietăți înregistrate și deținute de suspecți, persoane apropiate etc. pentru a putea îngheța active provenite din activitatea infracțională.
7. Promovarea unei Legi privind cofinanțarea programelor și proiectelor de cooperare transnaționale și transfrontaliere finanțate din fonduri UE.
8. Promovarea modificărilor ce țin de sancțiunile demotivante pentru acte de corupție, asimilate corupției și conflict de interese.
9. Extinderea cooperării la relații dintre CNA și instituții similare din alte state pe subiecte de urmărire a bunurilor infracționale.

COOPERAREA CU OLAF

10. Consolidarea schimbului de date dintre OLAF și CNA, inclusiv pe alte categorii de infracțiuni decât cele care implică interesul nemijlocit financiar al UE.